

לא יוכל לשנות זאת ונפל על פניו לפני המלאך ושאל: מה יש לו לומר. (וראה רש"י לפסוק זה).

אין הכתוב ממשיך לכתוב על עניין נסתר זה.

ניבים מיוחדים בפרק זה

א. "ולא היה בם עוד רוח" (ה, א).

ב. "היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם" (ה, ט).

ג. "עתה באתי" (ה, יד). חשיבות ניב זה היא מיוחדת. הוא שגור במקרים רבים בפי תלמידי חכמים. יש להסביר יפה יפה לתלמידים את האמור בגמרא (מגילה ג א) בקשר לזה. כאמור, משה התפלל שה' בעצמו ילך בראש ישראל ולא מלאך ובקשתו נתקבלה מחמת זכויותיו. כך נמשך הדבר גם לאחר מות משה, עד זמן קצר לפני המלחמה עם יריחו. בגלל הטרדות השונות לא היה לעם פנאי ללמוד, אף כי במפורש הוזהרו: "והגית בו יומם ולילה" (לעיל א, ח). יום זה מתאים היה לשינוי ההנהגה, שעמדה להשתנות בכל אופן, כי לא הצליח משה בתפילתו אלא לימיו. אבל הזנחה בלימוד התורה גרמה להחיש את השינוי וזה שאמר המלאך: עתה באתי - על חטא ביטול תורה, כי גם במלחמה אין להתבטל מלימוד תורה.

פרק ו.

כלי נשק רוחניים

הערה: הדיון בעניינים הרוחניים של פרשת כיבוש יריחו ייעשה לאחר לימוד יסודי של הפרק בפירוש המלים ופירוש העניין, כפי שיתעורר הצורך על ידי שאלות התלמידים. הנושא האמור לעיל יפותח לאחר שתוכן העניין יהיה ברור בהחלט.

המחנך: אני חפץ לדעת מה הדבר שעשה עליכם את הרושם הגדול ביותר, בפרשה זו?

תלמיד אחד: אני לא הבנתי במה מדובר כאן. אני אפילו לא יודע מה לשאול בעניין זה. הכל כל כך לא מובן.

תלמיד שני: אם ה' רצה להפיל את חומות יריחו לפני בני ישראל, לשם מה זקוקים היו להקפות?

תלמיד שלישי: זה פרק מאוד יפה. אני נזכרתי בתקיעת שופר בראש השנה.

המחנך: באחד השיעורים הקודמים הזכרנו שיש דברים נגלים ונסתרים. יש דברים שנראים נגלים ואינם אלא נסתרים. אחד הדברים האלו הוא תקיעת השופר, בזמן המתאים. בשעה מתאימה זו יש לקול השופר כוח עליון. בראש השנה הוא מין שפה נסתרת שבה אנו מדברים

לה'. במלחמת יריחו היה לו כח מהרס. החומות הזדעזעו והתמוטטו מחמת עצמת הקול הזה. ה' יכול היה להרוס את החומות במאמר פיו או על ידי מלאכיו. אבל הוא רצה שידע הדור ההוא ואנחנו אחריו על כלי הנשק הרוחניים שיש בעולם. נשק כזה הוא קול השופר. נשק כזה הן ההקפות. על איזה הקפות בימינו ידוע לכם?

תלמיד: הקפות בשמחת תורה.

המחנך: ועל עוד איזה הקפות שהן עולות במידה ידועה על ההקפות בשמחת תורה ידוע לכם?

תלמיד: ההקפות בהושענא רבה עם ארבעת המינים ואמירת סדר הושענאות.

המחנך: נכון, אלה שיש להם ארבעה מינים מקיפים את הבימה שעליה נמצא ספר התורה כל יום מחג הסוכות. הקפות אלה אינן דבר שאפשר להסביר את כוחם וערכם הרוחני. הן דבר נסתר שאת השפעתו אין אנו רואים בחוש. אלה שהקיפו את יריחו ראו בסוף שבעת הימים את כוח ההשפעה של השופר ושל ההקפות גם יחד.

תלמיד: אבל בימים הראשונים הם לא ראו כלום.

המחנך: זה אולי העיקר. בימים הראשונים לא ראו כלום וצריכים היו רק להאמין שיש כוח עליון בהקפות שלהם ובתקיעת השופר. בזכות אמונה זו הגבירו משמים את כוח התקיעות וההקפות עד שהפכו לכוח הורס שהפיל את החומות ביום השביעי.

תלמיד: בפסוק ג למדנו כי רק אנשי המלחמה צריכים היו להקיף, ולא כל העם.

המחנך: נכון, על ההקפות נצטוו דווקא אנשי המלחמה. היה צורך להחדיר באנשי המלחמה את הכרת ערכם של כלי הנשק הרוחניים במלחמת ישראל. שאר העם הסתכלו מרחוק על התהלוכות המפוארות סביב חומת האבן המוצקה שהזדקרה בביטחון לגובהי מרומים, גם הגויים בודאי ראו מרחוק את הנעשה. הם בלי ספק לעגו למקיפים וחשבום לאנשים משונים. היתה זו מלחמה קדושה מאד מאד. על כן גם ביקש יהושע שלא יקחו ישראל שלל במלחמה זו. נמצא אחד שכן לקח ועל ידי זה חילל את קדושת כל העניין, כמו שנלמד להלן.

ניבים מיוחדים

א. "סגרת ומסגרת" (פסוק א), יש לשאול מי זוכר, היכן כתוב: "ויסגר ה' בעדו" (בראשית ז, טז על נח לאחר שנכנס לתיבה).

ב. "אין יוצא ואין בא" (שם).

ג. "והחלוץ יעבר לפני ארון ה'" (פסוק ז).

ד. "לא תריעו ולא תשמיעו את קולכם" (פסוק י). היכן כתוב: "גם הצאן והבקר אל ירעו אל

- מול ההר ההוא" (במתן הלוחות השניות. שמות לד, ג).
- ה. "ולא יצא מפיכם דבר" (שם).
- ו. "וישכימו בעלות השחר" (פסוק טו) להשוות אל: "וישכם אברהם בבקר" (בראשית כב, ג).
- ז. "הריעו כי נתן ה' לכם את העיר" (פסוק טז).
- ח. "אוצר ה' יבוא" (פסוק יט).
- ט. "ויהי שמעו בכל הארץ" (פסוק כז) להשוות עם: "וזרעו יהיה מלא הגוים" (בראשית מח, יט).

פרק ז.

ההפתעה הגדולה של באי הארץ

המחנך: הנס הגדול של נפילת חומות יריחו באמצעים רוחניים נסך אמונה מופרזת בלב ישראל. אמונה היא דבר טוב מאד. האמונה נובעת מן הנשמה האלקית שבאדם המרגישה דברים עליונים, מפני שגם היא עליונה. אבל באמונה מופרזת יש סכנה, היות והאדם יכול לפתות את עצמו להאמין שראוי הוא לדברים שבאמת אינו ראוי להם ואז עלול הוא להכשל. דבר זה אנו למדים ממה שנאמר בתחילת פרק ו על המלחמה הראשונה בעי. אולי תאמרו לי ממה יש ללמוד דבר זה?

תלמיד: המרגלים ששלח יהושע האמינו כי אפשר לכבוש את העי במהירות ובקלות וזה לא היה נכון.

המחנך: למה הם האמינו כן?

תלמיד אחד: מפני שהיא היתה עיר קטנה ולא כדאי היה ליגע את כל העם.

תלמיד שני: מפני שהם האמינו כי ה' יעזור להם בעי כמו ביריחו.

המחנך: האם יש ביניכם מי שיוכל להכריע בין שני החברים שלכם?

תלמיד: לא יתכן לומר כי העי היתה עיר קטנה. אנו רואים כי הם הניסו שלושת אלפים מבני ישראל. אם כן, הם היו רבים וחזקים.

המחנך: הם אמרו: "אל תיגע שמה את כל העם, כי מעט המה". זה לא היה שקר, באופן יחסי לכוח הגדול של ישראל הם חשבו כי "אחד מכם ירדף אלף" (להלן כג, י). ולא היה כן. למה?

תלמיד: זה באמת לא מובן. כתוב שחטאו ישראל, ולכאורה הלוא רק אחד חטא.

המחנך: כן, זו היתה הפתעה גדולה לעם. היו חוטאים במדבר והעם כולו סבל בגללם, אבל אז חטאו רבים. עתה חטא אחד, הוא לא יכול היה לעשות את מעשיו בסתר גמור. הוא היה במחנה יחד עם העם. אעפ"כ הוא לקח שלל רב, בודאי השגוחו בו. אבל הם לא האמינו כי

זה יכול להשפיע על מצב העם בכלל, בפרט שהוא עבר רק על חרם של יהושע. עתה למדו כי אכן כן הוא. היום קשה לומר כי אנו אחראים למה שעושה יהודי בניו-יורק ואף בירושלים. אין כוח שילטון לתורה. אין אפשרות להשגיח ולהשפיע. אז היה שילטון מלא לתורה, הדבר אירע לאחר מעשי הניסים הגדולים של נפילת חומות יריחו. חטא זה העיד על פגם בעם, שלא חרד כראוי מהחרם. היה צורך ללמד לעם אחריות הדדית.

תלמיד: למה באמת לא הושפע העם. אילו אנחנו היינו רואים דברים גדולים כאלה, האם גם אנו היינו עושים כן?

המחנך: אילו מקרה זה היה חורג לגמרי מגדר הרגיל, בודאי לא היה העם כולו נענש בגללו. המקרה הזה לימד כי גם בתקופת ניסים גדולה, אי אפשר להיות בטוח כי לא יתגבר היצר ויש לעשות מאמצים גדולים להשפיע, להזהיר ולמנוע אנשים שלא קיבלו השפעה מלעשות את הרע.

כך היה אז ומסתבר כי גם אילו אירעו בימינו דברים מעין אלה, זה לא היה מונע את האפשרות של תופעות רעות, ללא השתדלות למנוע אותן.

תלמיד: איך יתכן שגילו את עכן בגורל, האם גם אנחנו נוכל לגלות פושע ע"י גורל?

המחנך: בודאי לא. ה' אמר ליהושע כי בעניין זה יצליח הגורל. על כן אפשר היה להשתמש בגורל לגילוי החוטא.

תלמיד: ה' הלוא ידע מי הוא החוטא. ומדוע לא אמר זאת ליהושע. לשם מה צריך היה להטיל גורלות?

המחנך: יהושע באמת ביקש מה' שיגלה לו מי חטא, אבל ה' אמר לו כי זה לא טוב. לא די בהענשת החוטא, יש צורך בהתעוררות כללית לתיקון החולשה שנתגלתה במעשה זה. ואכן גדולה היתה ההתעוררות בעיקבות העונש. השפעתו בלי ספק היתה רבה על התנהגות העם במלחמה, ושוב לא היו תקלות.

תלמיד: האפשר לקרוא למשפט עכן - משפט צבאי?

המחנך: נכון מאד. בעת המלחמות נוהגים בחומרה יתרה נגד העושים דברים לא הגונים. גם המקילים ביותר בשעת שלום, מחמירים בזמן מלחמה. זוהי טובת הציבור והצלתו.

ניבים מיוחדים בפרק ז

א. "אל תיגע שמה את כל העם". (פסוק ג).

ב. "וימס לבב העם ויהי למים" (פסוק ה) להשוות אל: "וימס לבבם ולא היה במ עוד רוח" (ה, א).

ג. "ומה תעשה לשמך הגדול" (פסוק ט).

- ד. "למה זה אתה נפל על פניך" (פסוק י).
- ה. "קם קדש את העם" (פסוק יג).
- ו. "התקדשו למחר" (שם) להשוות אל: "התקדשו כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות" (ג, ה).
- ז. "כי עבר את ברית ה'" (פסוק טו).
- ח. "וכי עשה נבלה בישראל" (שם).
- ט. "שים נא כבוד לה'" (פסוק יט).
- י. "אל תכחד ממני" (שם).
- יא. "אמנה אנכי חטאתי" (פסוק כ).
- יב. "וכזאת וכזאת עשיתי" (שם).
- יג. "וירצו האהלה" (פסוק כב) היכן כתוב: "וימהר (אברהם) האהלה"? (בראשית יח, ו).
- יד. "מה עכרתנו" (פסוק כה).
- טו. "ויקימו עליו גל אבנים גדול" (פסוק כז). היכן כתוב: "ויקחו אבנים ויעשו גל"? (בראשית לא, מו).

פרק ח. פסוקים א-ב

חיפוש נושא בעזרת התלמידים

- המחנך:** פרק זה מורכב מעניינים רבים. לשם הבנתו הטובה יש לחלקו לענייניו הנפרדים. אני מבקש הצעות לנושאים שיש בו. עד היכן הנושא הראשון.
- תלמיד:** ה' מצווה על סדר המלחמה בעי, פסוקים א-ב.
- המחנך:** נכון, אבל חסר משהו. ה' גם ציווה על סדר המלחמה ביריחו. יש הבדל גדול מאד בין הציווי הראשון לציווי הזה. במה? אבקש לכלול זאת בנושא הפרק.
- תלמיד:** ה' מצווה על סדר אחר במלחמה בעי מאשר ביריחו.
- המחנך:** זה ארוך מדי ולא אומר לנו דבר על עצם סדר זה. אני מבקש הצעה אחרת.
- תלמיד:** ה' מצווה על סדר טיבעי במלחמה בעי.
- המחנך:** זה נושא מתאים. המלחמה ביריחו היתה באמצעים רוחניים, בשופרות והקפות. כאן ה' עצמו ציווה על מלחמה באמצעים טיבעיים, כי העולם נברא להתנהג בדרך הטבע ורק במקרים יוצאים מן הכלל ה' משנה את דרכי הטבע ועושה ניסים.
- ובכן נסתכל מה ציווה ה'. מה הציווי הראשון?
- תלמיד:** קח את כל עם המלחמה.